

LAUSUNTO

12.11.2013

SIVISTYSVALIOKUNTA

EDUSKUNTA

Viite: lausuntopyyntö 05.11.2013

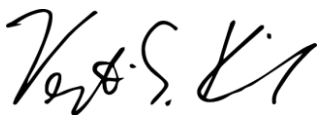
Asia: hallituksen esitys **HE 149/2013 vp** laeiksi lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä, rikosrekisterilain muuttamisesta sekä rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden lähiellä annetun lain muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 193 valtakunnallista sosiaali- ja terveystieteiden järjestöä ja yhteistyöjäseninä 64 muuta sosiaali- ja terveystieteiden toimijaa.

Litteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto yllä mainitussa asiassa

Lisätietoja: järjestölakimies Anneli Pahta, puh. 040 742 9511, anneli.pahta@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Society for Social and Health

www.soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto sivistysvaliokunnalle

Hallituksen esitys laiksi lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä

Lakivaliokunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä. Ehdotetun lain mukaan lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostausta voitaisiin tietyin edellytyksin selvittää Oikeusrekisterikeskukselta pyydettävän rikosrekisteriotteen avulla. Otteen hakeminen olisi vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle vapaaehtoista. Ehdotetun lainsäädännön tavoitteena on edistää alaikäisten turvallisuutta vaikeuttamatta kuitenkaan tarpeettomasti vapaaehtoistoiminnan järjestäjien toimintaa. Lainsäädännöllä pyritään vaikuttamaan organisaatioiden toimintakulttuuriin siten, että tarve turvautua rikostaustan selvittämismenettelyyn jäisi mahdollisimman vähäiseksi.

SOSTE pitää tärkeänä, että kysymyksessä on vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle annettu mahdollisuus – ei velvollisuus.

Vapaaehtoistoiminnan järjestäjien joukko on hyvin epäyhtenäinen. Järjestettävän toiminnan laatu ja laajuus sekä toiminnassa mukana olevien vapaaehtoisten määrä vaihtelevat huomattavasti eri järjestöissä eri puolella Suomea. Pienemmillä paikkakunnilla ei liene samanlaista tarvetta vapaaehtoisten rikostaustojen selvittämiseen kuin suuremmissa kaupungeissa, missä vapaaehtoistoimintaan hakeutuvia henkilöitä ei välttämättä tunneta järjestöissä entuudestaan.

Järjestöissä noudatettavilla toimintatavoilla ja toimintakulttuurilla on erittäin suuri merkitys lasten turvallisuuden ja koskemattomuuden kannalta.

Viranomaiset ja järjestöt ovat jo ryhtyneet yhteistyössä valmistelemaan lakiesityksessä tarkoitettua toimintaohjetta ja pyrkivät arvioimaan muiltakin osin mahdollisen yhteistyön tarvetta, jotta lain tarkoitus eli lasten turvallisuus toteutuisi mahdollisimman hyvin järjestötoiminnassa. Yhteistyölle ja yhteiselle keskustelulle on ehdottomasti tarvetta, jotta viranomaisilla ja järjestöillä olisi mahdollisimman yhtenäinen käsitys lakiehdotuksen sisältämistä käsitteistä ja velvoitteista (esimerkkinä lakiesityksen 4§; 5§ ja 7§:n edellytykset ja määritelmät).

Vapaaehtoistoiminnan järjestäjällä tulee olla kokonaissuunnitelma erilaisista keinoista alaikäisen suojaamiseksi ja sen tulee arvioida ne vapaaehtoistehtävät, joihin valittavien vapaaehtoisten rikostausta on tarkoitus selvittää. Kannatamme ehdottomasti lähtökohtaa, jonka mukaan rikostaustan selvittämistä edellyttävät tietyt tehtävät eikä henkilöstä johtuvat syyt. Tämä on välttämätöntä, jotta kukaan järjestöihin hakeutuvat vapaaehtoinen ei koe rikostaustan tarkistamista itseään loukkaavana toimenpiteenä – vaan toimenpiteenä, jonka yksinomaisten tarkoituksena on lapsen turvallisuuden ja koskemattomuuden varmistaminen.

Rikosrekisteriotteen pyytäminen toimeksiannosta ja sen lähettäminen toiminnan järjestäjälle

Ehdotuksen mukaan rikosrekisteriotteen voi pyytää toimeksiannosta myös vapaaehtoistoiminnan järjestäjän kanssa samaan keskusjärjestöön kuuluva järjestö. Pidämme tätä ehdotusta erittäin hyvänä. Keskusjärjestöillä on paremmat resurssit hoitaa tämän tyyppisiä asioita. Myös lain säännösten soveltaminen voidaan tällä tavoin turvata paremmin.

Esityksen mukaan Oikeusrekisterikeskus toimittaisi otteen suoraan vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle. Olemme sitä mieltä, että vapaaehtoisen oikeusturvan kannalta olisi parempi vaihtoehto lähettää ote suoraan vapaaehtoiselle itselleen. Otteen mukana vapaaehtoiselle tulisi lähettää ohjeistus, jossa kerrotaan mitä tietoja otteelta voidaan merkitä toiminnan järjestäjän rekisteriin ja että vapaaehtoisen kuuluu vain esittää ote toiminnan järjestäjälle eikä se jää toiminnan järjestäjän haltuun.

Jos ote lähetetään suoraan toiminnan järjestäjälle, on mielestämme suurempi riski, että ote jää toiminnan järjestäjän haltuun eikä tule asianmukaisesti palautettua henkilölle itselleen. Viime kädessä on tietysti kysymys siitä kuinka hyvin ja kattavasti eri puolella maata toimivat järjestöt, pienet ja suuret, hallitsevat kysymyksessä olevan lain ja soveltavat sitä virheettömästi omassa toiminnassaan – tässä on tietysti järjestöillä mittava koulutukseen ja tiedottamiseen liittyvä haaste edessään.